

**ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА КЛІНІЧНОЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ ТА ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ
ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ
для студентів ОП «Клінічна та реабілітаційна психологія»**

Івано-Франківськ, 2024р.

УДК 159.9.

Рекомендовано Вченою радою факультету психології Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (протокол № 3 від 28.11.2024р.)

Рецензенти:

Лецинська Олена Альбертівна – професор, доктор психологічних наук, професор кафедри клінічної та реабілітаційної психології факультету психології Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника

Міщиха Лариса Петрівна - професор, доктор психологічних наук, професор кафедри загальної психології факультету психології Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника

Гасюк М. Б., Іванцев Н. І. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ ТА ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ОП «КЛІНІЧНА ТА РЕАБІЛІТАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ. Івано-Франківськ, 2024. 60 с.

Методичні рекомендації розроблені для студентів магістратури, які виконують дослідження в галузі клінічної та реабілітаційної психології. У них подано покроковий алгоритм написання магістерської роботи — від вибору актуальної теми, формування гіпотез та дослідницьких завдань до структурування роботи та аналізу отриманих результатів. Рекомендації охоплюють роз'яснення вимог до теоретичної частини, де важливим є критичний аналіз сучасних підходів і методів, та до емпіричної частини, яка передбачає опис вибірки, інструментарію, процедур дослідження й етичних аспектів, представлені основні підходи до інтерпретації результатів та формулювання висновків. Розроблені методичні рекомендації допоможуть студентам якісно підготувати магістерську роботу, відповідно до вимог академічної спільноти та стандартів фахової підготовки в клінічній і реабілітаційній психології.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Положення розроблено відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Кодексу честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності в навчальній та науково-дослідній роботі студентів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Магістр – це освітній рівень, що передбачає отримання поглиблених теоретичних і практичних знань та навичок у певній галузі. Цей рівень освіти дозволяє студенту оволодіти спеціалізованими компетентностями, необхідними для проведення самостійної наукової, педагогічної або професійної діяльності, зокрема у вирішенні складних завдань, що вимагають інноваційного підходу. Магістерський ступінь є кваліфікаційним показником готовності випускника до самостійної роботи та його можливості продовжувати навчання на наступному рівні – аспірантурі.

Підготовка магістра завершується виконанням та захистом кваліфікаційної роботи, яка є підсумком теоретичної та практичної підготовки студента в обраній галузі. Захист роботи демонструє рівень опанування знаннями, навичками самостійного дослідження, здатністю до критичного аналізу, формулювання висновків та рекомендацій. Успішний захист кваліфікаційної роботи є завершальним етапом навчання і підтвердженням готовності випускника до професійної діяльності на високому рівні.

Дипломна робота – це самостійна науково-дослідна кваліфікаційна праця, виконана студентом для підтвердження рівня професійної підготовки та здатності застосовувати здобуті знання на практиці. Метою роботи є поглиблене вивчення обраної теми, проведення самостійного дослідження, формування обґрунтованих висновків і пропозицій, що мають як теоретичну, так і практичну цінність. Результати магістерської роботи демонструють рівень аналітичних та дослідницьких навичок студента, його готовність до професійної діяльності або подальшої наукової роботи.

Дипломну роботу на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти виконують державною мовою у вигляді спеціально підготовленої наукової праці на правах рукопису в твердій палітурці та в електронній формі. Для захисту такої роботи створюють екзаменаційну комісію з фахівців відповідної спеціальності.

Дипломна робота як кваліфікаційна робота повинна бути актуальною, містити елементи наукової новизни, виконана відповідно до сучасних досягнень науки, вдало поєднувати елементи теоретичних досліджень та практичної складової, відповідати науковим дослідженням випускової кафедри. Дипломна робота повинна містити: системний теоретичний аналіз предмета дослідження; результати особисто проведених комплексних досліджень і аналіз прикладних проблем відповідно до теми дослідження; оригінальні особисті результати; обґрунтовані реальні пропозиції щодо удосконалення різних аспектів професійної діяльності відповідно до предмета дослідження. Крім того, бути: належно оформленою і мати всі необхідні супровідні документи; апробованою (наукова публікація, участь у наукових конференціях, наукових проектах тощо).

Тема дипломної роботи повинна бути, за можливості, короткою, відповідати обраній спеціальності та вказувати на проблему, яка буде вирішуватися. Тематика повинна відповідати професійним завданням, зафіксованим в освітній програмі спеціальності. Закріплення теми дипломної роботи, призначення наукового керівника затверджується на засіданні випускової кафедри.

ЕТАПИ ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

1. Визначення напрямку дослідження.

План виконання дипломної роботи затверджується на початку навчального року та перебуває під постійним наглядом наукового керівника і випускової кафедри. Недотримання встановленого графіка може призвести до недопуску студента до захисту дипломної роботи. Тема дослідження обирається з урахуванням наукових інтересів студента та наукових пріоритетів профільної кафедри. Під час визначення напрямку дослідження рекомендується скористатися переліком тем, запропонованих випусковою кафедрою, який за необхідності може бути уточнений або доповнений відповідно до побажань студента чи його наукового керівника.

2. Вибір та затвердження теми дипломної роботи, плану до неї.

Тема дипломної роботи має бути актуальною, важливою для теорії і практики, відповідати сучасним тенденціям та перспективам розвитку науки. Вона також повинна враховувати інтереси студента та його професійні орієнтири. Студент обговорює свої пропозиції щодо теми з науковим керівником, який допомагає визначити найбільш відповідний напрямок дослідження. Вибір теми та призначення наукового керівника оформлюються через подання заяви встановленого зразка.

Після цього теми дипломних робіт розглядаються кафедрою, яка ухвалює рішення про їх затвердження. За результатами цього обговорення тема та науковий керівник офіційно закріплюються за студентом, і це рішення фіксується на кафедрі не пізніше початку другого місяця першого семестру навчального року. У випадку потреби, тема дослідження може бути уточнена або змінена, але не пізніше ніж за два місяці до попереднього захисту на кафедрі.

3. Основні права та обов'язки студента і наукового керівника при написанні дипломної роботи.

Виконання дипломної роботи повинно відбуватися у тісній взаємодії студента та наукового керівника, з дотриманням затвердженого індивідуального плану. Ця співпраця є необхідною для забезпечення наукового рівня, відповідності змісту роботи поставленим завданням та ефективного досягнення студентом цілей дослідження.

Основні обов'язки наукового керівника:

- сприяння студенту у виборі теми дипломної роботи відповідно до його інтересів та наукових пріоритетів кафедри;
- погодження календарного плану дипломної роботи, контроль за його дотриманням та за виконанням студентом окремих завдань;
- допомога у визначенні структури роботи, змісту її окремих частин та необхідних обсягів кожної з них;
- консультації щодо етапів виконання роботи, рекомендації з організації дослідження, поради щодо використання методів дослідження та формулювання висновків;
- допомога в доборі наукових джерел, спеціалізованої інформації та даних, що є важливими для виконання роботи на належному рівні;
- організація консультацій з питань, що стосуються окремих розділів роботи, залучення додаткових консультантів за потреби;
- перевірка та оцінка проміжних етапів підготовки дипломної роботи, сприяння науковому редагуванню;
- контроль за якістю роботи на кожному етапі, оцінка дотримання наукових стандартів і критеріїв;
- консультації з питань апробації результатів роботи, сприяння в підготовці до публічних виступів та обговорення результатів дослідження;

- підготовка висновку для засідання кафедри про готовність дипломної роботи до захисту, а також написання відгуку на роботу, що подається до екзаменаційної комісії.

Основні права наукового керівника дипломної роботи:

1. Контроль за виконанням роботи - керівник має право контролювати процес написання дипломної роботи, перевіряти її відповідність встановленим вимогам та затвердженому плану, а також надавати зворотний зв'язок щодо етапів виконання і загальних результатів.
2. Індивідуальні консультації - науковий керівник може проводити індивідуальні консультації, надаючи студенту необхідні рекомендації, методологічні поради та допомогу у розв'язанні наукових питань, що виникають у процесі роботи.
3. Рекомендації щодо літератури та джерел - керівник має право рекомендувати студенту необхідні літературні джерела, а також відповідні методи дослідження, щоб забезпечити високу якість та наукову цінність дипломної роботи.
4. Оцінка готовності до захисту - науковий керівник може оцінювати рівень готовності студента до захисту дипломної роботи, надаючи рекомендації щодо доцільності допуску до захисту.
5. Вимога до доопрацювання - у разі виявлення невідповідності дипломної роботи вимогам або стандартам якості, керівник має право вимагати доопрацювання окремих розділів або всієї роботи.
6. Висловлення думки щодо результатів дослідження - керівник може висловлювати свою думку щодо результатів дослідження, брати участь у обговоренні роботи під час попереднього захисту та наукових семінарів.
7. Дотримання об'єктивності - керівник зобов'язаний дотримуватися об'єктивності при оцінці дипломної роботи, а також взаємодіяти з іншими членами комісії під час захисту, надаючи чесну і справедливую оцінку виконаній роботі.

Основні обов'язки студента при виконанні дипломної роботи:

1. Складання та дотримання плану роботи - студент має скласти детальний план дипломної роботи, що відповідає вимогам навчального закладу, та узгодити його з науковим керівником. Цей план слугуватиме дорожньою картою для подальших етапів дослідження.
2. Самостійність у виконанні роботи - студент зобов'язаний виконувати дипломну роботу самостійно, застосовуючи власний дослідницький підхід, при цьому враховуючи рекомендації та зауваження наукового керівника.
3. Дослідження на основі актуальної наукової літератури - студент повинен проводити дослідження, спираючись на актуальні та достовірні наукові джерела, аналізувати їх, збирати необхідні дані, обробляти і інтерпретувати отримані результати.
4. Уникнення плагіату: при написанні дипломної роботи студент повинен уникати плагіату, дотримуватись норм цитування та коректно вказувати всі використані джерела, щоб забезпечити академічну доброчесність.
5. Підтримка зв'язку з науковим керівником - студент зобов'язаний підтримувати регулярний контакт з науковим керівником, відвідувати консультації, звітувати про виконану роботу та враховувати отримані зауваження і пропозиції.
6. Дотримання термінів - студент повинен виконувати дипломну роботу у встановлені терміни та дотримуватись проміжних дедлайнів, які були узгоджені з науковим керівником.
7. Підготовка до захисту - студент повинен підготуватися до захисту дипломної роботи, написати доповідь, оформити необхідні презентаційні матеріали та вміти аргументовано відповідати на запитання членів комісії.
8. Оформлення дипломної роботи - дипломна робота повинна бути оформлена відповідно до всіх вимог навчального закладу, з дотриманням правил щодо структури, стилю, шрифтів, а також оформлення таблиць і графіків.
9. Внесення коректив - у разі отримання зауважень від наукового керівника або рецензента, студент зобов'язаний внести необхідні корективи до роботи, щоб покращити її якість та відповідність.

Основні права студента:

- обирати тему дипломної роботи, узгоджуючи її з науковим керівником та враховуючи власні наукові інтереси;
- отримувати консультації від наукового керівника щодо всіх етапів підготовки роботи, а також додаткову допомогу у разі виникнення труднощів з вибором літератури, даних чи методик;
- користуватися науковими джерелами та матеріалами, що надаються науковим керівником, а також рекомендаціями щодо організації та вдосконалення роботи;
- звертатися до наукового керівника для отримання роз'яснень щодо послідовності виконання окремих завдань або вдосконалення змісту роботи;
- за необхідності запрошувати інших консультантів для виконання окремих розділів роботи за погодженням з науковим керівником;
- отримувати допомогу у підготовці до захисту, рекомендації з апробації результатів дослідження, а також інформацію про очікування екзаменаційної комісії;

Такий розподіл прав і обов'язків спрямований на забезпечення якості виконання дипломної роботи та підготовку студента до успішного її захисту.

4. Завершення роботи.

Завершену дипломну роботу студент подає науковому керівникові для перевірки та підготовки письмового відгуку на неї. Науковий керівник може висловити зауваження і вказати на її недоліки. Підпис наукового керівника має супроводжуватись розшифрованою його прізвища, ім'я, по батькові, наукового ступеня, вченого звання. Якщо студент порушив встановлені календарним планом строки подання дипломної роботи, не погоджував із науковим керівником плану роботи, не інформував наукового керівника про хід написання дослідження та за наявності інших суттєвих порушень, науковий керівник вносить

пропозицію про недопуск студента до захисту дипломної роботи, складаючи відповідну доповідну записку на ім'я голови екзаменаційної комісії за погодженням із завідувачем кафедри. Необхідним елементом творчих дебатів на захисті дипломної роботи, гарантією точного і неухильного виконання встановлених вимог до дослідження є рецензія на дипломну роботу, яка подається на кафедру не пізніше ніж за 3-5 днів до захисту дипломної роботи. Рецензія подається письмово і повинна містити загальний висновок щодо рекомендацій до захисту (рекомендовано або не рекомендовано) для екзаменаційної комісії і може бути оціненою. За відсутності рецензії дипломна робота до захисту не допускається.

5. Перевірка на академічний плагіат.

Дипломна робота студента має виконуватися із застосуванням загальних засад і правил наукової етики та академічної доброчесності. При виконанні дипломної роботи студент зобов'язаний: з повагою ставитися до авторських прав інших осіб, дослідження яких він використовує при виконанні дипломної роботи; коректно застосовувати інформацію з інших джерел шляхом здійснення належного цитування; не допускати проявів академічної недоброчесності, серед яких академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація тощо. Дипломна робота, у якій виявлено ознаки академічного плагіату або іншого виду порушення академічної доброчесності, не допускається до захисту та повертається студенту на виправлення та доопрацювання.

6. Підготовка до захисту дипломної роботи

Упродовж навчання за освітньою програмою другого (магістерського) рівня кафедра повинна передбачити в планах засідань кафедри чи наукових семінарів періодичну звітність керівника та студента про виконання дипломної роботи. Після перевірки на академічний плагіат (не пізніше ніж за 10 календарних днів до початку офіційного захисту) студент проходить процедуру попереднього захисту, відповідно до якого кафедра приймає остаточне рішення про допуск студента до захисту. Попередній захист відбувається на випусковій кафедрі. Інформацію про допуск студентів до захисту дипломної роботи

випускова кафедра подає в деканат факультету як витяг з протоколу засідання кафедри, що містить дані про студентів та теми їхніх дипломних робіт.

Процес захисту дипломної роботи

Захист дипломної роботи проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії за участю не менше ніж половини її складу при обов'язковій присутності голови комісії чи його заступника. Члени екзаменаційної комісії ознайомлюються зі змістом роботи заздалегідь.

Студентам доцільно запросити на захист своїх наукових керівників та рецензентів з метою їх виступу за наслідками виконання дипломної роботи. Під час захисту дипломної роботи студент зобов'язаний дати вичерпні відповіді на всі зауваження, зазначені у відгуку та рецензії, а також на запитання від членів ЕК під час захисту.

Захист дипломної роботи — це важливий етап навчального процесу, на якому студент презентує результати свого дослідження перед екзаменаційною комісією, який зазвичай включає кілька етапів:

1. Підготовка до захисту:

- Студент повинен ретельно підготуватися до захисту, зібравши всі необхідні матеріали, включаючи дипломну роботу, презентаційні слайди та інші наочні матеріали.

- Написання доповіді, що містить короткий виклад основних результатів, висновків та рекомендацій, отриманих у ході дослідження.

2. Подача документів:

- Перед захистом студент подає необхідні документи до екзаменаційної комісії відповідно до вимог навчального закладу.

3. Проведення захисту:

- Вступне слово: студент представляє себе, коротко викладає тему роботи, мету дослідження та його актуальність.

- *Доповідь*: студент проводить презентацію, яка має бути чіткою, логічною та структурованою. Доповідь зазвичай триває до 15 хвилин, під час якої студент підкреслює основні результати, методи, використані у дослідженні, та їх значення.

- *Питання від комісії*: після доповіді члени екзаменаційної комісії задають запитання, які можуть стосуватися теми дослідження, методів, отриманих результатів та їх практичного застосування. Студент повинен відповідати на запитання аргументовано та впевнено.

4. *Оцінювання*:

- Після завершення захисту комісія обговорює результати захисту та виставляє оцінку. Оцінювання відбувається на основі критеріїв, враховуючи змістовні аспекти роботи та якість захисту роботи.

5. *Висновок комісії*:

- На завершення комісія оголошує результат захисту, надає рекомендації щодо подальшої роботи, а також може висловити побажання щодо удосконалення дослідження в майбутньому.

ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ, ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ ТА КРИТЕРІЇ ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ

I. Вимоги до кваліфікаційних робіт студентів-магістрів

1. Мета написання магістерських робіт: загальний огляд

Комплексна кваліфікаційна робота – це самостійне дослідження, яке студент виконує на фінальному етапі навчання в університеті. Це вид наукової діяльності, що є важливою формою самостійної освітньої діяльності магістранта, в ході якої він набуває знань, вмінь та навичок для проведення наукових досліджень. Комплексна кваліфікаційна робота виступає як кваліфікаційний елемент, на основі якого Екзаменаційна комісія оцінює рівень теоретичної підготовки випускника, його здатність до самостійної професійної діяльності та приймає рішення щодо присвоєння кваліфікації.

Основною метою виконання кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретичних і практичних знань студента в обраному напрямку спеціалізації, а також розвиток навичок їх застосування при вирішенні конкретних практичних завдань. Під час виконання кваліфікаційної роботи студент повинен освоїти навички коректного формулювання проблеми, обґрунтування її значущості, визначення мети та завдань дослідження, створення логічного плану та оптимальної структури роботи, роботи з інформаційними джерелами, аналізу та оцінки різних аспектів об'єкта дослідження, а також формулювання власних узагальнень, висновків і рекомендацій.

Магістерська робота зорієнтована на:

1. Розгляд конкретного питання в рамках обраної спеціалізації з метою набуття глибших знань та розуміння.
2. Проведення систематичного дослідження з використанням сучасних методів і підходів, щоб отримати нові результати або підтвердити існуючі теорії.

3. Формування навичок самостійного проведення досліджень, аналізу даних, критичного мислення та наукового письма.

4. Виявлення можливостей застосування теоретичних знань для вирішення практичних завдань або проблем у відповідній галузі.

5. Оцінку теоретичної підготовки, служить критерієм для оцінки здатності студента до самостійної наукової роботи та професійної діяльності.

6. Створення нових знань, які можуть бути корисними для подальших досліджень або практики в обраній сфері.

2. Структурні елементи магістерської комплексної роботи:

- Титульний аркуш (див. ДОДАТОК).
- Зміст.
- Вступ.
- Теоретична частина.
- Емпірична частина (констатувальний експеримент).
- Прикладна частина (формувальний експеримент).
- Висновки.
- Список використаних джерел.
- Додатки.

Рекомендований обсяг роботи – 60-70 сторінок основного тексту (без додатків)

3. Схема комплексної кваліфікаційної роботи для магістрів.

Табл. Орієнтовна схема магістерської роботи

Структурний елемент	Наповнення	Наближений об'єм
Титульний аркуш	Згідно додатку	1 ст.
Зміст	<p>Зміст має відображати конкретний поетапний план реалізації роботи, її структуру. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовок), зокрема вступу, теоретичного розділу, емпіричного розділу, прикладного розділу (при потребі), загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.</p>	≈2 ст.
Вступ	<p>У <i>вступі</i> представляють науковий апарат магістерської роботи. Він повинен містити у чіткій послідовності наступні компоненти:</p> <p>➤ Актуальність дослідження.</p> <p>Актуальність теми викладається у формі критичного аналізу існуючого стану проблеми та шляхів її вирішення, обґрунтовуючи необхідність досліджень з теоретичної та практичної перспективи. Оцінка актуальності теми дослідження ґрунтується на аналізі проблемної ситуації, що демонструє</p>	≈4ст (1000 слів, 7000 знаків без пробілів)

суперечність між фактичним станом об'єкта дослідження та потребами його подальшого вивчення. Наступним кроком є короткий опис того, що було зроблено для вирішення даної проблеми. Потім окреслюються недостатньо вивчені аспекти цієї теми та обґрунтовується власний вибір теми дослідження.

➤ ***Об'єкт дослідження.***

Об'єкт дослідження – це та частина реальності, на яку спрямоване дослідження, і яку дослідник має намір вивчати. Він формулюється разом із вибором теми та є тим психічним феноменом, який підлягає вивченню: психічні процеси, стани, психологічні характеристики особистості тощо. Під об'єктом дослідження розуміються об'єктивні, незалежні від дослідника стани, процеси, властивості або особливості діяльності. Визначення об'єкта пов'язане з відповіддю на запитання: *що саме розглядається?* Визначення об'єкта дослідження є важливим етапом, оскільки воно впливає на вибір методів, підходів та стратегії дослідження.

➤ ***Предмет дослідження.***

Предмет дослідження – це конкретний аспект або частина об'єкта, яку вивчає дослідник, завдяки котрому можна зрозуміти сутність об'єкта, збагатити уявлення про характеристики об'єкта загалом. Він визначає межі та спрямованість дослідження, уточнюючи, які конкретні питання, явища або

процеси будуть розглянуті у рамках обраної теми. Визначення предмету пов'язано з відповіддю на питання: *як розглядається об'єкт дослідження?* Таким чином, предмет дослідження є центральним елементом, який дозволяє зрозуміти, що саме буде аналізуватися у процесі дослідження, і чітко окреслює завдання, які постають перед дослідником.

➤ ***Гіпотеза дослідження.***

Гіпотеза дослідження — це логічне припущення про існування явища, причини його виникнення або наявність та характер зв'язку між двома чи більше явищами. Під гіпотезою розуміють як саме припущення, так і його зміст. При формулюванні гіпотези дослідження важливо враховувати:

1. Гіпотеза має відображати основну ідею дослідження, стосуватися конкретного аспекту об'єкта, який досліджується, і чітко відповідати обраному предмету.
2. Гіпотеза повинна бути сформульована таким чином, щоб її можна було підтвердити або спростувати емпіричним шляхом, лаконічно, без надмірних деталей, зосереджуючись лише на ключовому припущенні. Це забезпечує наукову цінність дослідження.
3. Формулювання гіпотези повинно бути ясним, конкретним і зрозумілим, щоб уникнути двозначності.

4. Гіпотеза має містити конкретні змінні або чинники, які будуть досліджуватись і пропонувати припущення щодо можливих результатів або зв'язків між змінними, щоб забезпечити певну спрямованість дослідження.

Для правильної розробки та побудови гіпотези потрібно визначитися у розумінні явища, яке є об'єктом дослідження, усвідомити його структуру, функції та зв'язки та синтезувати отримані знання у гіпотезу дослідження.

➤ **Мета дослідження.**

Мета роботи – це запланований результат дослідження, обґрунтоване уявлення про загальні результати наукового пошуку, що зазвичай тісно переплітається з назвою роботи і повинна чітко вказувати, яке питання вирішується у роботі. У формулюванні мети мають бути слова: «вивчити...», «дослідити...», «проаналізувати...», «визначити...» та *І*си. Виконуючи наукову роботу слід пам'ятати, що метою будь-якої наукової праці є виявлення нових фактів, висновків, рекомендацій, закономірностей або ж уточнення відомих раниш, але недостатньо досліджених.

➤ **Завдання дослідження.**

Отримати заплановані результати, поступово досягти поставленої мети можна шляхом її деталізації у вигляді певної програми цілеспрямованих дій – завдань дослідження. Завдання дослідження формулюються в двох варіантах:

перший – у вигляді самостійно закінчених етапів дослідження; другий – як послідовне вирішення окремих проблем наукового дослідження по відношенню до загальної проблеми всієї магістерської дисертації. Формулювати і конкретизувати завдання слід дуже ретельно, оскільки опис їх вирішення становить зміст підрозділів кожного з розділу магістерської дисертації. У них чітко вказується, що має бути зроблене (які теоретичні аспекти проаналізовано, які теоретичні підходи будуть порівнюватися, як будуть отримані емпіричні дані, які способи аналізу повинні бути застосовані для опрацювання отриманих даних, які рекомендації мають бути розроблені на основі отриманих даних). Зазвичай перелік завдань починається фразами: *«Згідно з метою та гіпотезою дослідження нами було поставлено такі завдання:...»* або *«Досягнення мети дослідження передбачало розв'язання таких завдань:»*. Кількість завдань має становити не більше 3-4.

➤ **Методи дослідження**

Подання переліку використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів.

Наприклад,

У дослідженні використано комплекс теоретичних й емпіричних методів та методи статичної обробки даних.

*Теоретичні методи: аналіз, синтез, узагальнення даних з обраної теми дослідження. До комплексу **емпіричних** методів включено: спостереження, бесіда та психодіагностичні методики:.....; методи математичного опрацювання експериментальних даних (кореляційний аналіз).*

➤ **База дослідження.**

Необхідно дати коротку інформацію щодо місця проведення дослідження, організації, на базі якої проводилося дослідження, та опис кількості осіб та інших важливих для дослідження особливостей. Кількість вибірки дослідження має становити не менше 30 осіб (для неспецифічних вибірок).

Особливу увагу слід у вступі приділити таким пунктам як:

➤ **Наукова новизна одержаних результатів** (якщо є). Подають коротку анотацію нових здобутків (рішень, висновків), одержаних магістрантом особисто. Необхідно показати відмінність отриманих результатів від відомих раніше, підкреслити ступінь новизни.

➤ **Практичне значення одержаних результатів.** Подання відомостей про

	<p>застосування результатів досліджень або рекомендації щодо їх впровадження (використання). Необхідно дати короткі відомості щодо впровадження результатів досліджень із зазначенням назв організацій, в яких здійснена реалізація, форм реалізації та реквізитів відповідних документів.</p> <p>➤ <i>Апробація результатів магістерського дослідження (якщо є).</i></p> <p>Вказується, на яких наукових конференціях, семінарах оприлюднені результати досліджень, що включені до магістерської дисертації; <i>публікації (якщо є).</i> Зазначається, в яких статтях у наукових журналах, збірниках наукових праць, матеріалах і тезах конференцій, патентах опубліковані результати магістерської дисертації.</p> <p>➤ <i>Структура роботи.</i></p> <p>Зазначається, з яких елементів складається робота, та її обсяг (кількість сторінок, таблиць, схем, використаних джерел, додатків).</p> <p>Наприклад: <i>Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Список літератури містить.....наукових джерел. Робота містить....таблиць,.... рисунки, додатків. Загальний обсяг роботи.... сторінок.</i></p>	
Розділ I <i>Теоретична</i>	Критичний огляд літератури з обраної теми. Виклад матеріалу можна вести або в хронологічній послідовності, або за проблемними питаннями.	≈20ст

<p><i>частина дослідження обраної теми</i></p>	<p>Вибір того чи іншого варіанту залежить від характеру теми і зібраного матеріалу, глибини висвітлення окремих питань у науковій літературі. Стисло, критично висвітлюючи роботи попередників, магістрант повинен зазначити ті питання, що залишились невирішеними і, отже, визначити своє місце у розв'язанні проблеми. Розкриття теоретичних питань повинно мати елементи наукової новизни з формуванням власної позиції щодо проблематики дослідження. Необхідно закінчити цей розділ коротким резюме стосовно доцільності проведення дослідження. Загальний обсяг не повинен перевищувати 25 % обсягу основної частини магістерської дисертації. Особливу увагу необхідно приділити сучасним вітчизняним та зарубіжним дослідженням представлених у наукових статтях. Наприкінці першого розділу на підставі теоретичного аналізу літератури та її узагальнення формулюються вихідні положення, які й будуть взяті магістрантом за основу його дослідження, визначатимуть вибраний напрям наукового пошуку.</p> <p>Під час написання теоретичного розділу дослідження часто трапляються такі типові помилки:</p> <ol style="list-style-type: none">1. <i>Нечітке формулювання основних понять.</i> Відсутність чітких визначень ключових термінів і понять призводить до непорозумінь і неясності в роботі. Важливо відразу подати визначення понять, які використовуються.	
--	---	--

2. *Відсутність логічної структури.* Без структурованої та послідовної подачі матеріалу теоретичний розділ стає нелогічним та складним для розуміння. Важливо побудувати розділ так, щоб ідеї плавно переходили від одного аспекту до іншого.

3. *Надмірний опис літературних джерел.* Часто студенти зосереджуються на механічному переліку джерел, а не на критичному аналізі. Варто уникати переказу джерел, натомість фокусуєтесь на їх аналізі та порівнянні.

4. *Недостатнє розкриття проблеми.* Теоретичний розділ може містити поверхневий огляд, без глибокого аналізу та синтезу інформації. Це ускладнює розуміння наукової цінності дослідження.

5. *Ігнорування сучасних досліджень.* Використання лише застарілих джерел може негативно вплинути на якість роботи, оскільки не відображає сучасних тенденцій у вивченні теми.

6. *Невідповідність об'єкту і предмету дослідження.* Іноді теоретичний матеріал подається безвідносно до об'єкта та предмета дослідження, що створює розрив між теорією та метою роботи.

7. *Відсутність обґрунтованого аналізу.* Розділ може бути надто описовим, без власних висновків і аналізу автора. Важливо доповнювати

		<p>огляд літератури власними висновками і баченням.</p> <p>8. <i>Невідповідність між теоретичним розділом та емпіричною частиною.</i> Теорія має служити основою для емпіричного дослідження, а не бути незалежною частиною роботи. Важливо, щоб теоретичний розділ логічно переходив в емпіричний.</p> <p>9. <i>Порушення академічної доброчесності.</i> Використання текстів без посилань або копіювання без належного цитування є серйозною помилкою. Всі джерела повинні бути оформлені відповідно до наукових стандартів.</p> <p>10. <i>Надмірна складність або спрощення.</i> Викладення матеріалу має бути зрозумілим і відповідати науковому стилю, без надмірного ускладнення чи, навпаки, надмірного спрощення матеріалу.</p>	
Розділ II	<p><i>Емпірична частина дослідження обраної теми (констатувальний експеримент)</i></p>	<p>Емпірична частина дослідження містить такі основні компоненти:</p> <p>1. <i>Опис вибірки.</i> Подання характеристик учасників дослідження, включно з кількістю, віковими та соціальними особливостями, а також критеріями відбору. Це дозволяє зрозуміти, хто є об'єктом дослідження і чи можна узагальнити результати.</p> <p>2. <i>Методики дослідження.</i> Детальний опис методів та інструментів, які використовувалися для збору даних (анкети, тести, інтерв'ю тощо). Необхідно обґрунтувати вибір кожної методики та пояснити, як саме вони допомагають</p>	<p>≈ 40 ст</p>

досягти мети дослідження.

3. *Процедура проведення дослідження.* Послідовність дій під час проведення експерименту або опитування. Важливо подати деталі про умови, в яких проводилося дослідження, щоб його можна було повторити.

4. *Аналіз даних.* Способи обробки та аналізу зібраної інформації, що може містити статистичні методи, які використовувалися для перевірки гіпотез або для виявлення закономірностей.

5. *Інтерпретація результатів.* Представлення отриманих даних та їх осмислення. Дослідник інтерпретує значення результатів, висвітлює тенденції, зв'язки між змінними, та порівнює результати з попередніми дослідженнями.

6. *Висновки з емпіричних даних.* Узагальнення основних результатів, що були отримані на основі проведеного дослідження. Висновки підводять підсумки, які підтверджують або спростовують гіпотезу дослідження.

Отож, емпірична частина магістерської роботи вміщує виклад основних методів дослідження та відповідних методик. У роботі доцільно застосувати не менше 3-4 методик, які б стали основними під час проведення аналізу. У тексті другого розділу доцільно надати назви методик та обґрунтування їх вибору. Зразки методик можуть наводитись у додатках до магістерської

		<p>роботи.</p> <p>У емпіричній частині роботи з вичерпною повнотою викладають результати власних досліджень із виокремленням того нового, що вноситься в розробку означеної проблеми. Магістрант повинен оцінювати повноту вирішення поставлених завдань, визначати достовірність одержаних результатів (характеристик, параметрів), порівнювати їх з аналогічними результатами українських і зарубіжних дослідників, обґрунтовувати необхідність подальших досліджень.</p> <p>При оформленні дослідницького матеріалу корисно складати таблиці, графіки, схеми, діаграми, які обов'язково аналізуються і пояснюються. Наприкінці емпіричної (експериментальної) частини дослідження повинні бути висновки про підтвердження (або не підтвердження) гіпотези дослідження.</p> <p>Таким чином, емпірична частина дослідження відображає процес та результати збору й обробки даних, демонструючи, як отримані дані підтверджують або спростовують початкові припущення, та є основою для подальших висновків.</p>	
Розділ III (за потребою)		<p>Кваліфікаційна робота магістра може містити результати формульованого етапу експерименту. Формульований експеримент — це метод</p>	

<p><i>Прикладна частина дослідження обраної теми (формувальний експеримент)</i></p>	<p>психологічного дослідження, спрямований на активний вплив на учасників експерименту з метою формування або зміни певних якостей, навичок, поведінкових особливостей або психологічних процесів. Формувальний експеримент використовується для того, щоб не лише виявити стан певного явища (як у констатувальному експерименті), але й перевірити ефективність конкретних методів впливу.</p> <p>Метою формувального експерименту є зміна або розвиток певних психологічних характеристик або поведінкових патернів у досліджуваних, щоб підтвердити гіпотезу дослідження. Формувальний експеримент дозволяє оцінити ефективність методів впливу та їх здатність формувати бажані зміни в учасників.</p> <p>Програма формувального експерименту включає у себе план, структуру, та характеристику конкретних заходів, їх мету та завдання, етапи впровадження, характеристику вибірки, контрольної й експериментальної груп. Сама програма викладається безпосередньо у тексті розділу, у додатки є сенс виносити завдання до конкретних вправ та їхній опис..</p> <p>Формувальний експеримент є складним і тривалим процесом, що потребує уважної підготовки і систематичного підходу. Його результати можуть стати основою для рекомендацій щодо впровадження нових методів</p>	
---	--	--

		навчання, корекції, терапії або розвитку.	
Висновки		<p>У висновках містяться підсумки проведеного дослідження, основні наукові та практичні результати, рекомендації щодо їх науково-практичного використання. Висновки формулюються відповідно до поставлених завдань. Висновки мають бути чіткими, лаконічними, оперувати конкретними даними, отриманими у результаті дослідження.</p> <p>Послідовність формулювання висновків наукового дослідження:</p> <p>Група висновків I: стосується теоретичного обґрунтування дослідження та його теоретичної моделі;</p> <p>Група висновків II: стосується проблеми вибору та конструювання методів, їх релевантності проблемі.</p> <p>Група висновків III: стосуються результатів, отриманих у ході дослідження та аналізу.</p> <p>Висновки краще представляти у вигляді послідовно пронумерованих абзаців. При цьому кожен абзац має містити окремий завершений логічно висновок чи рекомендацію. Необхідно продемонструвати результати дослідження, ступінь реалізації поставленої мети та завдань. У висновках проводиться синтез всіх отриманих результатів дослідження та їх</p>	≈3-4 ст

		<p>співвідношення із загальною метою і завданнями роботи. Викладають найбільш важливі наукові та практичні результати, одержані в дисертації, які повинні містити формулювання розв'язаної наукової проблеми (задачі), її значення для науки і практики. У висновках необхідно наголосити на якісних та кількісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати достовірність результатів. Далі формулюють висновки та рекомендації щодо наукового та практичного використання здобутих результатів. У рекомендаціях визначають необхідні, на думку автора, подальші дослідження проблеми; подають пропозиції щодо ефективного використання результатів дослідження.</p>	
	<p>Список використаних джерел</p>	<p>Кожне джерело, що включено до списку, має бути відбито у тексті магістерської дисертації. Список складається з нормативних документів, вітчизняної та зарубіжної наукової та спеціальної літератури, фахових видань, електронних ресурсів. Список використаних джерел подають за алфавітним принципом: український алфавіт береться за основу для подання літератури, написаної кирилицею, англійський – для літератури латинських абеток. Список повинен містити 40-50 найменувань (монографії, статті, збірники тощо).</p>	
	<p>Додатки</p>	<p>Додатки розміщуються після основного тексту роботи та списку</p>	<p>В загальний обсяг</p>

	<p>використаних джерел. Вони є останнім розділом магістерської роботи. До додатків доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття магістерської дисертації:</p> <ul style="list-style-type: none">• додаткові ілюстрації або таблиці;• матеріали, які через великий обсяг або форму подання не можна включити до основної частини (фотографії, проміжні математичні докази, розрахунки; протоколи випробувань)• опис алгоритмів і лістинги програм, що розроблені в процесі виконання магістерського дослідження;• інструкції і методики; опис апаратури і приладів, що використовуються під час проведення експерименту; копії документів, окремі витяги із положень (інструкцій) тощо.	<p>роботи не враховуються</p>
--	---	-------------------------------

Вимоги до емпіричного дослідження на основі окремих випадків.

Емпіричне дослідження на основі окремих випадків є важливим методом у клінічній та реабілітаційній психології, оскільки дозволяє детально вивчити специфічні прояви психологічних проблем, інтервенцій і ефектів терапії. Студент має право проводити емпіричні дослідження, що базуються на вивченні одиничних випадків або груп з невеликою кількістю учасників. Дослідження повинні передбачати детальний аналіз специфіки конкретного випадку (випадків) з метою виявлення психологічних особливостей, які можуть впливати на стан соматичного чи ментально здоров'я та соціальне функціонування особи. В процесі дослідження студенту рекомендується обґрунтувати вибір методів діагностики та корекції, зокрема застосування клінічних, психотерапевтичних, реабілітаційних або консультативних підходів. Відповідно, у магістерській роботі має бути представлено:

1. **Теоретичний аналіз досліджуваної проблеми.** Студент має провести теоретичний аналіз обраної теми дослідження, що передбачає всебічний огляд існуючих підходів, концепцій та наукових праць, пов'язаних із проблемою. В рамках цього аналізу слід:

- Описати актуальність поширеність, та значущість досліджуваної проблеми.
- Здійснити огляд сучасних теорій та моделей, що пояснюють природу та механізми досліджуваного психологічного феномену.
- Визначити та обґрунтувати ключові поняття та терміни, які використовуються у дослідженні.
- Розглянути попередні емпіричні дослідження, що дозволяють сформулювати гіпотези щодо можливих результатів.

- 2. Аналіз фокусних точок індивідуально-психологічних особливостей вибірки.** При плануванні та реалізації дослідження студенту слід звернути увагу на аналіз фокусних точок, пов'язаних із індивідуально-психологічними особливостями учасників вибірки. Зокрема, слід: визначити ключові психологічні характеристики, які є релевантними для досліджуваної проблеми (наприклад, вік, гендерні особливості, рівень тривожності, самостійність, мотивація, особистісні риси травматичний досвід тощо).
- 3. Представлення програми реабілітаційної роботи.** Студент повинен представити розроблену та реалізовану програму реабілітаційної або корекційної роботи, створену на основі обраної тематики дослідження та враховуючи психологічні особливості конкретного випадку. Програма має включати опис мети, завдань, методів та засобів, використаних під час роботи. Також необхідно висвітлити етапи реалізації програми, відстеження прогресу та результати, отримані в процесі її апробації.
- 4. Аналіз результатів корекції або реабілітації.** Дослідження повинно включати детальний аналіз динаміки змін під час корекційних або реабілітаційних заходів. Необхідно описати результати втручання, оцінити його ефективність, а також розглянути фактори, що впливали на процес реабілітації чи корекції. Рекомендується включати якісні методи оцінки результатів, такі як аналіз змін у поведінці, самооцінці, психологічному стані або соціальній адаптації клієнта. У ДОДАТКАХ мають бути представлені протоколи індивідуальних консультацій чи реабілітаційних зустрічей.

Таким чином, у контексті магістерської програми "Клінічна та реабілітаційна психологія" до виокремлення постають кілька ключових вимог до типу таких досліджень.

Вимога	Зміст
1. Чіткість формулювання дослідницького питання	Дослідницьке питання повинно бути конкретним, актуальним і спрямованим на вивчення певних аспектів психологічної проблеми або терапевтичної інтервенції, охоплюючи аналіз впливу певного терапевтичного підходу на пацієнтів з конкретними діагнозами.
2. Систематичний підхід до збору даних	Необхідно використовувати різноманітні методи збору даних, зокрема якісні (інтерв'ю, спостереження) та кількісні (анкети, стандартизовані тести) підходи з метою отримати комплексну картину досліджуваного випадку.
3. Докладний опис контексту випадку	У дослідженні слід детально описати контекст, у якому відбувається дослідження, зважаючи на соціальні, культурні, історичні та інші фактори, що можуть впливати на результати для забезпечення репрезентативності та валідності дослідження.
4. Етичні аспекти	Дослідження повинно відповідати етичним нормам, що включає отримання інформованої згоди від учасників, забезпечення їх конфіденційності та безпеки. Важливо враховувати етичні питання, пов'язані з вразливими групами населення, які можуть бути предметом дослідження.
5. Використання теоретичних моделей	Рекомендується спиратися на теоретичні моделі та концепції, що лежать в основі

	клінічної психології, для обґрунтування вибору методів дослідження та інтерпретації результатів (когнітивно-поведінкову терапію, гуманістичні підходи або інші психотерапевтичні моделі).
6. Аналіз і інтерпретація даних	Після збору даних важливо провести їх детальний аналіз, включаючи якісний і кількісний аналіз, якщо це можливо. Інтерпретація результатів повинна базуватися на теоретичних засадах та практичних рекомендаціях, що впливають з них.
7. Репрезентативність та узагальнення	Хоча дослідження на основі окремих випадків має свої обмеження, важливо розглянути можливість узагальнення отриманих результатів на ширшу групу пацієнтів або контекстів, порівняння з іншими випадками або дослідженнями.
8. Рекомендації для практики	У висновках дослідження слід надати рекомендації щодо клінічної практики на основі отриманих результатів, що може бути корисним для практикуючих психологів та інших спеціалістів.

Зважаючи на специфіку програми "Клінічна та реабілітаційна психологія", дотримання цих вимог дозволяє забезпечити якість і наукову цінність емпіричних досліджень, що в свою чергу сприяє розвитку професійних навичок магістрантів і підвищує їх готовність до роботи у сфері клінічної психології.

II. Етапи дослідження у магістерській роботі.

Етапи дослідження	Ілюстрація етапів	Схема дослідження
I. Постановка наукової проблеми	Окреслення чіткого кола питань, розв'язання яких ляже в основу дослідження — наукових інтересів дослідника. Формулювання теми дослідження, його загальної гіпотези. Визначення об'єкта та предмета дослідження. Формулювання загальної мети.	Формулювання теми дослідження → Формулювання загальної гіпотези → Визначення об'єкта та предмета дослідження → Формулювання загальної мети дослідження
II. Теоретичний аналіз проблеми	Аналіз літератури, створення авторської моделі досліджуваного явища з уточненням проблеми.	Аналіз наукової літератури з теми дослідження → Авторська модель досліджуваного явища
III. Формулювання гіпотез	Розробка системи наукових припущень (гіпотез), конкретизація загальної мети у завданнях.	Висунення гіпотез дослідження → Формулювання завдань дослідження
IV. Планування та проведення дослідження	Розробка програми дослідження, вибір методів та технічних процедур. Проведення дослідження.	Розробка програми дослідження → Проведення дослідження
V. Аналіз та інтерпретація отриманих результатів	Якісний та кількісний аналіз результатів, перевірка їх статистичної значимості.	Якісний та кількісний аналіз отриманих даних →

	<p>Пояснення вивчених фактів та формулювання певних закономірностей існування.</p> <p>Досліджуваного явища</p>	<p>Перевірка статистичної значимості результатів</p>
<p>VI. Формулювання висновків</p>	<p>Співвіднесення теорії та емпірії. Теоретичне узагальнення результатів дослідження та розробка практичних рекомендацій.</p>	<p>Інтерпретація результатів дослідження → Формулювання теоретичних висновків → Розробка практичних рекомендацій</p>

III. Методи психологічного дослідження

Методи психологічного дослідження — спеціально розроблені інструменти для вивчення психічного. В основу класифікацій психологічних методів покладені різні критерії: мети дослідження, переважання якісного чи кількісного аналізу, етапів дослідження тощо.

1. Класифікація методів психологічного дослідження за етапами наукового дослідження

Група методів	Методи психологічного дослідження
Організаційні методи	Порівняльний, лонгітюдний, комплексний методи — діють протягом всього дослідження як програма організації.
Емпіричні методи	Експериментальні методи (лабораторний, польовий, природний, психологічний експеримент); психодіагностичні методи (тести стандартизовані та проєктивні, анкетування, соціометрія, бесіда, інтерв'ю); праксиметричні методи (оцінка виробів та робіт, хронометрія, циклографія, професіографія); обсерваційні методи (спостереження, самоспостереження); біографічні методи (аналіз фактів дат і подій життєвого шляху людини, документації, свідчень тощо); моделювання (математичне, кібернетичне моделювання).
Методи аналізу (обробки) даних	Кількісний аналіз; якісний аналіз (диференціація матеріалу по типам, групам, варіантам, складання психологічної казуістики).
Інтерпретаційні методи	Генетичні методи (філогенетичний, онтогенетичний, історичний власне генетичний, соціогенетичний методи); структурні методи (психографія, типологічна класифікація, психологічний профіль)

2. Класифікація методів психологічного дослідження на основі способу взаємодії дослідника і предмета дослідження

ТЕОРЕТИЧНІ МЕТОДИ	Взаємодія дослідника з моделлю предмета: індукція, дедукція, моделювання.
ЕМПІРИЧНІ МЕТОДИ	Реальна взаємодія дослідника з предметом дослідження: тести, експеримент тощо.
ІНТЕРПРЕТАЦІЙНІ МЕТОДИ	Взаємодія із предметом у знаково-символічній формі: графіки, таблиці, схеми

3. Класифікація емпіричних методів психологічного дослідження за дослідницькою метою

ОПИСОВІ МЕТОДИ	Описують дослідницькі дані: тести, бесіда, спостереження, біографічний метод тощо.
КОРЕЛЯЦІЙНІ МЕТОДИ	Дозволяють встановити кореляційний зв'язок — кореляційні дослідження.
КАУЗАЛЬНІ МЕТОДИ	Дозволяють встановити причинно-наслідковий зв'язок — експеримент.

Методи психологічного дослідження, що мають використовуватися у магістерському дослідженні:

Спостереження

Спостереження — метод безпосереднього дослідження реальності, спрямований на ідентифікацію, найменування, порівняння, опис та класифікацію окремих явищ та їх сукупності. Предметом спостереження як правило виступають поведінка, вербальна та невербальна активність, емоційна сфера та інші аспекти психічного, які піддаються безпосередньому вивченню.

Процедура спостереження

Підготовчий етап

- Формулювання дослідницької проблеми, предмета та об'єкта спостереження, мети та орієнтовних завдань спостереження, пошук бази спостереження, розробка дослідницької програми (деталізованої схеми спостереження, із зазначенням усіх необхідних етапів, матеріалів та процедур, яка оформлюється у вигляді наукового документу.

Етап проведення спостереження

- На цьому етапі отримується емпіричний матеріал, ведеться протокол спостереження (додатковий дослідницький документ, в якому фіксуються показники за усіма параметрами спостереження з метою їх подальшого аналізу).

Етап обробки та інтерпретації результатів

- На цьому етапі здійснюється якісний та кількісний аналіз результатів, їх узагальнення, розробляються різноманітні пояснювальні схеми, типології та класифікації, інтерпретуються отримані результати.

Використання спостереження передбачає дотримання таких **умов**:

- 1) цілеспрямованість - визначення мети, завдання дослідження;
- 2) природні умови - типові умови спостереження (щоб особи не знали, що за ними ведеться спостереження);
- 3) наявність плану;
- 4) точне визначення об'єкта і предмета спостереження;
- 5) обмеження дослідником ознак, які є предметом спостереження;
- 6) вироблення дослідником однозначних критеріїв оцінки цих ознак;
- 7) забезпечення чіткості й тривалості спостереження.

Бесіда, інтерв'ю та анкетування у психологічному дослідженні

Бесіда, інтерв'ю та анкетування належать до емпіричних методів одержання інформації на основі вербальної комунікації, широко використовуються як у практиці психологічних досліджень, так і в практиці психологічної допомоги.

Бесіда — вільне, відносно нерегламентоване спілкування між психологом та учасником дослідження (терапії). Бесіда є одним з найпоширеніших методів. Це метод отримання інформації на основі вербальної (словесної) комунікації, включає в себе запитання-відповіді. *Бесіда може бути діагностичною (виявляє), корекційною (формує).*

Метод бесіди може дати цінні результати за таких умов:

- 1) чітке визначення дослідником мети бесіди;
- 2) чітке планування системи запитань;
- 3) система запитань має відповідати віковим та індивідуальним особливостям обстежуваних, бути динамічною, тобто зміст наступного запитання має залежати від змісту відповіді на попереднє тощо;

4) бесіда має бути невимушеною, доброзичливою.

Анкетування - метод соціально-психологічного дослідження за допомогою анкет, зміст питань і спосіб відповідей в яких заздалегідь плануються. Анкетний метод може використовувати заочно, є порівняно економним методом збирання даних. Він дає змогу аналізувати і обробляти дані за допомогою статистики. Цей метод застосовують у масових обстеженнях.

Інтерв'ю - метод, який застосовується для збирання первинної інформації у психологічних, соціологічних та педагогічних дослідженнях. Це бесіда організована у формі опитування, коли обов'язковою є процедура постановки стандартизованих питань та реєстрації відповідей на них.

Інтерв'ю як метод має *три види*:

- 1) стандартизоване інтерв'ю, в якому формулювання і послідовність запитань визначаються заздалегідь;
- 2) нестандартизоване інтерв'ю, в якому людина, яка його проводить, керується лише загальним планом опитування, формулює запитання відповідно до конкретної ситуації;
- 3) напівстандартизоване інтерв'ю, яке містить певну кількість можливих запитань.

Вибір видів інтерв'ю залежить від змісту дослідження, рівня вивчення проблеми, підготовки дослідника.

Бесіда, інтерв'ю та анкетування не належать до стандартизованих діагностичних методів та не потребують при розробці процедур валідазації.

Стандартизовані опитувальники та тести як методи психологічного дослідження

Стандартизовані тести та опитувальники — психодіагностичні методи, спрямовані на встановлення типових якостей та характеристик людини на основі стандартизованих дослідницьких процедур.

Тест (від англ. test — проба, перевірка) — фіксоване у часі та визначене за процедурою дослідження індивідуально-психологічних характеристик людини. В широкому розумінні тестами вважають усі стандартизовані психодіагностичні методи, в тому числі особистісні опитувальники і проєктивні методики. У вузькому розумінні тест — це процедура розв'язання стандартизованих завдань.

Опитувальники — стандартизовані діагностичні методи, що представляють собою серію стандартизованих питань. Усі стандартизовані діагностичні методи мають відповідати вимогам валідності, надійності та репрезентативності.

Основні характеристики стандартизованих діагностичних методів

Валідність - комплексна характеристика методики, яка вказує на її здатність вимірювати саме той параметр, для виміру якого вона призначена.

Надійність - характеристика методики, яка свідчить про точність психодіагностичних вимірів та стійкість тесту до дії сторонніх факторів.

Репрезентативність - характеристика методики, як можливість її використання на тій або іншій вибірці з високою надійністю результатів.

Метод аналіз продуктів діяльності

Метод аналізу продуктів діяльності — система дослідницьких процедур, спрямованих на збір, систематизацію, аналіз та тлумачення продуктів діяльності людини. Продукт — такі реальні та ідеальні вияви активності людини, які можуть бути об'єктивно вивчені: малюнки, щоденники, літературні твори тощо. Аналіз продуктів діяльності дозволяє робити опосередковані висновки про сформованість знань людини, її інтереси та здібності, розвиток тих чи інших психологічних якостей. Аналіз продуктів діяльності може використовуватись як самостійний дослідницький метод, поєднуватись з іншими

(спостереження та аналіз продуктів діяльності), а може входити до складу інших методів. Це один з допоміжних методів психології.

Кореляційне дослідження

Кореляційне дослідження (від англ. correlation — співвідношення, взаємозв'язок) проводиться з метою перевірки статистичної гіпотези про наявність зв'язку між двома або більше явищами. Наявність кореляційного зв'язку свідчить про залежність між досліджуваними явищами, однак не вказує на те, яке з них є причиною, а яке наслідком.

Основні типи (плани) кореляційних досліджень

Типи	Характеристика
Порівняння двох груп	Порівнюються результати психологічного дослідження (виміру) тієї або іншої якості, стану тощо представників двох груп
Одновимірне дослідження однієї групи в різних умовах	Порівнюються результати психологічного дослідження (виміру) тієї або іншої якості чи стану тощо у представників однієї групи в різних умовах
Багатовимірне кореляційне дослідження	Порівнюються результати психологічного дослідження (виміру) тієї або іншої якості, стану тощо представників трьох і більше груп
Багатовимірне кореляційне дослідження	Досліджується відмінність у рівні значимих кореляційних залежностей між показниками представників різних груп
Лонгітюдне дослідження	Дослідження за схемою часових серій, коли дослідника цікавлять особливості динаміки кореляційного зв'язку між явищами протягом певного часу

Експеримент

Експеримент - основний метод психології, який полягає в тому, що факти отримуються шляхом створення спеціальних умов, в яких об'єкт міг би найбільш яскраво проявити предмет, що вивчається. **Розрізняють** - констатувальний і формувальний.

Констатувальний експеримент спрямований на фіксацію наявних психологічних особливостей людини. Це етап дослідження, що має на меті виявити початковий стан досліджуваного явища або процесу, не втручаючись у нього. Він дозволяє оцінити та задокументувати актуальний рівень розвитку певних характеристик чи показників у вибраній вибірці досліджуваних, створюючи базу для подальших етапів експерименту (як, наприклад, формувального чи контрольного).

Основні завдання констатувального експерименту:

1. Оцінка початкового стану об'єкта дослідження: Виявлення базових характеристик, показників, рівнів розвитку певних якостей чи процесів.
2. Встановлення наявних проблем та особливостей: З'ясування основних труднощів, недоліків, відмінностей у досліджуваному явищі.
3. Збір вихідних даних для порівняння з результатами подальших етапів: Констатувальні дані стають базою для порівняння з результатами формувального та контрольного етапів.

Методи, що використовуються на етапі констатувального експерименту:

- Тести та опитувальники: використовуються для оцінки рівня розвитку певних знань, навичок або особистісних характеристик учасників.
- Анкетування: дозволяє зібрати інформацію про думки, ставлення, мотивації та інші суб'єктивні аспекти, що характеризують учасників дослідження.
- Спостереження: вивчення поведінки або процесів у природних умовах для фіксації їхніх особливостей.
- Інтерв'ю та бесіди: збір якісної інформації про суб'єктивний досвід, що дозволяє отримати глибші дані.
- Аналіз документів та продуктів діяльності: оцінка письмових робіт, проєктів, журналів, записів, що можуть містити цінну інформацію про досліджуване явище.

Результати констатувального етапу експерименту можуть бути оформлені у таких формах:

1. *Текстовий опис.* Подається детальний опис отриманих результатів, характеристик вибірки, умов проведення, а також основних закономірностей, виявлених на констатувальному етапі. Такий підхід дозволяє дати загальне уявлення про стан досліджуваного явища.

2. *Таблиці.* Використовуються для структурованого представлення кількісних даних, результатів тестування або опитування. Таблиці дозволяють зручно порівнювати показники між різними групами учасників.

3. *Графіки та діаграми.* Візуалізація даних у вигляді графіків (лінійних, стовпчикових, секторних діаграм) допомагає чіткіше продемонструвати динаміку показників та співвідношення між різними величинами. Це спрощує аналіз і сприйняття інформації.

4. *Статистичні показники.* Якщо констатувальний етап включає аналіз за допомогою статистичних методів, можна представити такі показники, як середні значення, стандартні відхилення, кореляційні коефіцієнти тощо.

5. *Порівняльні таблиці.* У випадку, коли результати дослідження порівнюються з аналогічними даними або іншими групами, варто використовувати порівняльні таблиці, де відображені відмінності та схожості в показниках.

6. *Інтерпретація результатів.* У висновку можна дати короткий аналіз отриманих даних, пояснюючи, як вони відповідають гіпотезі дослідження та чи підтверджують вони очікування.

Таке комбіноване подання допомагає максимально об'єктивно відобразити початковий стан явища та забезпечити наочність і глибину аналізу на етапі констатації. Це дозволяє чітко визначити вихідні показники, які будуть порівнюватися з результатами після втручання на формувальному етапі.

Формувальний - орієнтований на стимуляцію бажаних психічних виявів. Формувальний експеримент зазвичай складається з таких етапів:

1. Підготовчий етап.

Визначення цілей і завдань експерименту, розробка гіпотези, підбір методик і створення програми впливу. На цьому етапі здійснюється первинне обстеження учасників для визначення їхнього початкового рівня.

2. Власне формувальний етап (вплив).

Реалізація програми впливу, розробленої на попередньому етапі. Цей етап включає систематичні заняття, тренінги, вправи, консультації чи інші форми втручання, які спрямовані на досягнення цілей дослідження.

3. Контрольний етап.

Повторне обстеження учасників для порівняння результатів до і після формувального впливу. На основі зібраних даних аналізуються зміни, що відбулися, оцінюється їхня значущість та ефективність програми впливу. Щоб переконатися, що зміни, зафіксовані після проведення формувального експерименту, сталися саме від їх впливу, необхідно порівняти отримані

результати не тільки з вихідним рівнем, але і з результатами у групах, де експеримент не проводився. Такі групи називаються контрольними. Обидві групи повинні бути однаковими за віком та соціальними критеріями.

Програма формувального експерименту охоплює:

1.Визначення об'єкта та предмета впливу. Об'єктом є учасники експерименту, а предметом — ті якості, процеси або поведінкові аспекти, які необхідно змінити чи сформувати.

2. Вибір методів впливу. Обираються методики, які дозволяють досягти цілей (наприклад, тренінги, консультації, психокорекційні вправи).

3.Формування групи досліджуваних. Учасники можуть бути розділені на експериментальну та контрольну групи, щоб оцінити ефективність впливу.

4.Тимчасовий регламент. Визначаються тривалість і періодичність занять, завдяки чому вплив стає систематичним.

5.Критерії оцінки результатів. Заздалегідь визначаються показники, за якими буде оцінюватися ефективність програми (наприклад, зміни в поведінці, підвищення рівня компетенцій тощо).

IV. Загальні вимоги щодо оформлення кваліфікаційних робіт

Оформлення змісту дослідження вимагає дотримання певних стандартів та вимог, які можуть варіюватися залежно від навчального закладу або наукового керівника. Текст роботи має бути відредагованим у текстовому редакторі MS Word, з урахуванням вимог форматування.

- ✓ Шрифт: основний текст змісту зазвичай оформлюється тим самим шрифтом, що і вся робота (зазвичай Times New Roman, 14 pt, вирівнювання по ширині).
- ✓ Інтервал: між рядками змісту зазвичай використовується 1,5 інтервал.
- ✓ Відступи: розділи першого рівня виділяються жирним шрифтом, тоді як підрозділи можуть бути оформлені звичайним шрифтом.
- ✓ Вирівнювання: назви розділів і номер сторінки мають бути вирівняні за правим краєм для зручності читання.

Формат сторінки А4 (210/297). Поля сторінок: верхнє – 20, нижнє – 20, лівє – 20, правє – 15. Нумерація починається з 2 сторінки. Цифри вказуються у правому верхньому куті. Назва розділу "ЗМІСТ" зазвичай розташовується по центру сторінки та виділяється великим шрифтом (шрифтом Times New Roman № 14, жирним).

Зміст повинен містити номер сторінки, на якій починається кожний розділ або підрозділ. Праворуч кожного пункту змісту ставиться номер сторінки. Важливо використовувати однаковий інтервал між назвою розділу та номером сторінки. Розділи і

підрозділи зазначаються повністю, відповідно до тексту роботи, пронумеровані за принципом ієрархії (1.1, 1.2...2.1, 2.2 тощо), назви мають бути короткими і зрозумілими, без зайвих слів.

Структура змісту:

- Вступ.
- Основні розділи дослідження (теоретичний, методологічний, емпіричний та інші).
- Висновки.
- Список використаних джерел.
- Додатки.

Список використаних джерел подають наприкінці тексту, починаючи з окремої сторінки. Кожне з запропонованих наукових джерел має зустрічатися в тексті роботи у вигляді парафразу або прямого цитування. У списку використаних джерел не можуть міститися ті розвідки, які не згадувалися в тексті роботи. Список використаних джерел зазвичай подають в алфавітному порядку за прізвищем автора. Якщо матеріал не має автора, то його треба розподілити в списку за першою літерою його назви. Якщо в бібліографічному описі зазначено декілька робіт одного й того ж автора, записи розташовуються в хронологічному порядку за роками видання в порядку зростання. Кожен бібліографічний опис джерела починається з нового рядка з вирівнюванням по ширині без відступів.

Правила оформлення списку використаних джерел (за ДСТУ 8302:2015)

Джерело	Приклад
Книга, де кількість	Іглмен Д. Секрети нейропластичності. Як мозок адаптується до нових викликів / пер. з англ. А. Калинюк. Київ : Наш Формат, 2022. 304 с.

авторів від 1 і більше	Дмитренко К. А., Коновалова М. В., Семиволос О. П., Бекетова С. В. Звичайні форми роботи – новий підхід: розвиваємо ключові компетентності: метод. посіб. Харків: ВГ «Основа», 2018. 119 с. (Серія «Нові формати освіти»)
Книги за редакцією	Арттерапевтична реабілітація військово-службовців: техніки відновлення : методичний посібник / за ред. Т. Курганської. Київ : ТОВ «7БЦ», 2024. 264 с.
Частина книги	Савчин М. В. Проблема особистості у постмодерністській психології. <i>Особистість у розвитку: психологічна теорія і практика</i> / за ред. С. Д. Максименка, В. Л. Зливкова, С. Б. Кузікової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. С.107-128.
Автореферати дисертацій	Резнікова О. А. Адаптаційна трансформація психологічного захисту особистості студента: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. Харків, 2019. 23 с.
Дисертації	Ткач Б. М. Нейропсихологічні основи діагностики та корекції особистості з девіантною : дис. ...д-ра психол.н. : 19.00.04 / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2019. 423 с.

<p>Тези доповідей, матеріали конференцій</p>	<p>Гуменникова Т. Активність та проактивність студентської молоді як ресурс успішності в майбутній професійній діяльності. <i>Психологічні ресурси особистості: соціально-психологічний зміст</i> : збірник наукових праць за матеріалами науково-практичної конференції, м. Ізмаїл, 14 травня 2019р. Ізмаїл, 2019. С. 37–41</p> <p>Кузьмін Д. В., Весперіс С. З. Сучасні проблеми та виклики захисту прав неповнолітніх мігрантів при отриманні освітніх послуг. <i>Сучасні виклики для міграційної політики: правові, освітні та історичні аспекти</i> : матеріали науково-практичного круглого столу, м. Суми, 24 червня 2023 р. Суми : Сумський державний університет, 2023. С. 28–31.34.</p>
<p>Стаття журналу</p>	<p>3 Пирог Г., Бондаренко Т. Особливості зв'язку життєстійкості з копінг-стратегіями внутрішньо переміщених осіб. <i>Габітус</i>. 2024. Вип. 56. С. 193–197</p> <p>Іщук О. В., Лукасевич О. А. Соціально-психологічні особливості адаптації внутрішньо переміщених осіб із тимчасово окупованих територій України. <i>Журнал сучасної психології</i>, 2019. Вип. 1. С. 53–59</p> <p>Ярош Н. Саногенне мислення та рівень стресу у студентів. <i>Молодіжний науковий вісник</i>. 2020. № 10. С. 88–95.</p>
<p>Електронні ресурси</p>	<p>Лікування емоційних розладів. URL: https://csm.ua/kak-lechit-emocionalnoe-rasstrojstvo/ (дата звернення: 18.05.2023).</p>

--	--

Оформлення додатків у дослідженні потребує дотримання певних вимог, щоб зробити інформацію в них зрозумілою та зручною для сприйняття. Вимоги до оформлення додатків:

1. Розміщення додатків: додатки розміщують після основного тексту роботи, після розділів, висновків та списку використаних джерел; кожний додаток починають з нової сторінки.
2. Нумерація та позначення додатків: додатки позначають великими літерами українського (А, Б, В...), у порядку їхнього розміщення в роботі. Наприклад: Додаток А, Додаток Б тощо. У тексті роботи обов'язково повинні бути посилання на всі додатки.
3. Назва додатка: після слова «Додаток» через пробіл подається літера, а нижче великими літерами зазначається назва додатка. *Наприклад:*

Додаток А

ОПИТУВАЛЬНИК ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРИВОЖНОСТІ

4. Зміст додатків: у додатках можуть розміщуватися таблиці, графіки, діаграми, анкети, тестові матеріали, додаткові зображення та інші матеріали, що доповнюють основний текст. Розмір таблиць, графіків та інших елементів у додатках має бути читабельним і зручним для сприйняття.

5. Форматування тексту у додатках: додатки оформлюють за тим самим стандартом шрифту та інтервалу, що і основний текст роботи. Можливе використання меншого шрифту для великих таблиць чи графіків, але вони повинні залишатися читабельними.

6. Зміст додатків у змісті роботи; у змісті основної роботи кожний додаток зазначається із зазначенням його назви та номера сторінки, на якій він розміщений.

Наочно-графічне представлення результатів наукового дослідження передбачає їх візуалізацію. Основними способами унаочнення даних є групування у статистичні та змістові таблиці, представлення у вигляді графіків, схем, малюнків та фотографій. Таблиці, схеми та графіки (діаграми, гістограми, функції тощо) — це способи наочного, раціонального і систематичного викладу та аналізу цифрових та якісних характеристик досліджуваного процесу чи явища; малюнки та фотографії використовуються з метою роз'яснення та популяризації отриманих результатів (частіше нецифрової інформації).

Вимоги до складання таблиць:

1. Таблиці мають бути наочними і виразними, їх не слід робити громіздкими та перевантажувати деталями. Іноді замість однієї загальної таблиці слід зробити декілька часткових.
2. Назва таблиці має розкривати її зміст у стислій і виразній формі. Назви рядків і стовпчиків пишуться коротко і без скорочень.

3. Якщо таблиця переноситься на наступну сторінку, її стовпчики слід або нумерувати, або переносити верхній заголовок на цю сторінку.
4. Якщо по певній ознаці змінна не має значень, це позначають «–», а якщо немає по ній відомостей, то «...»

Оформлення графіків, гістограм та діаграм у дослідженні має відповідати певним вимогам для забезпечення чіткості та зрозумілості поданої інформації.

1. Загальні вимоги до оформлення:

- Усі елементи мають бути чіткими та достатнього розміру для зручного сприйняття інформації.
- Графіки, діаграми та гістограми повинні бути виконані в одному стилі та кольоровій гамі для кращої естетичної єдності роботи.
- Кожний графік, гістограма або діаграма має мати номер і назву, наприклад: **Рис. 1. Рівень тривожності серед студентів**. Нумерація може бути наскрізною або окремою для кожного типу ілюстрацій.

2. Побудова осей та шкал:

- Осі координат: горизонтальна (X) та вертикальна (Y) осі мають бути підписані, і кожна шкала має бути чітко позначена.
- Одиниці вимірювання: якщо застосовуються одиниці вимірювання, вони вказуються в дужках біля підписів осей, наприклад, (с), (%), (кг).
- Поділки на шкалах: поділки мають бути рівномірними, з адекватним інтервалом, що дозволяє читати значення.

3. Відповідність тексту:

- У тексті роботи необхідно робити посилання на кожний графік, гістограму чи діаграму (наприклад, «як показано на рис. 2»).

- У тексті дослідження доцільно пояснити результати, відображені на графіку, та зробити висновки.

4. Розміщення та формат:

- Ілюстрації мають бути розташовані безпосередньо після першого посилання на них у тексті або на наступній сторінці.

- Графіки та діаграми повинні мати оптимальний розмір, щоб не займати надмірну площу, але залишатися зрозумілими.

V. Підготовка до захисту магістерської роботи

Підготовка до захисту магістерської роботи — це відповідальний процес, що включає кілька важливих етапів, щоб ефективно представити результати дослідження.

Рекомендації для підготовки до захисту для студентів:

1. Відредагуйте текст роботи:

- перевірте логічність та послідовність викладу матеріалу;
- переконайтеся, що оформлення роботи відповідає вимогам вашого закладу (шрифт, інтервал, поля тощо);
- перевірте граматичні та стилістичні помилки;

2. Підготувати презентацію:

- структура слайдів: вступ, актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, результати, висновки, практичні рекомендації;
- дотримуйтесь чіткості та лаконічності, використовуючи слайди для основних ідей і коротких висновків, а не для повного тексту;

- візуалізація: використовуйте графіки, діаграми та таблиці, щоб зробити матеріал зрозумілим і наочним.

3. Продумати виступ:

- основні пункти: сформулюйте короткий план виступу, розкрийте актуальність, мету, основні результати та висновки;

- тривалість: дотримуйтеся рекомендованого часу, зазвичай, захист займає до 15 хвилин;

- підготуйте відповіді на можливі запитання, звертаючи увагу на слабкі місця вашого дослідження, передбачте критичні зауваження.

4. Практикуйте захист:

- відпрацюйте виступ перед дзеркалом або аудиторією (друзями, колегами), щоб зменшити хвилювання та переконатися в чіткості викладу;

- зверніть увагу на час, щоб уникнути надмірного затягування.

5. Психологічна підготовка:

- постарайтеся відпочити перед захистом, щоб бути зосередженим і спокійним;

- дотримуйтеся впевненості у своїх знаннях та результатах дослідження.

6. На захисті:

- розпочніть із короткого привітання та подяки комісії за можливість представити свою роботу;

- використовуйте чітку, впевнену мову, контролюйте темп виступу, уникаючи зайвої метушні;

- відповідайте на запитання впевнено та спокійно, показуючи свою компетентність у дослідженні.

Структура виступу з представлення результатів магістерського дослідження

Структура виступу	Змістове наповнення
Представлення	Зазначення теми роботи, представлення авторів та наукових керівників роботи, установи при якій виконувалася робота

Вступ	Зазначення актуальності дослідження, основних структурно-методологічних елементів роботи (об'єкт, предмет, мета тощо); короткий аналіз робіт інших авторів (за необхідності)
Основна частина	Представлення методів та процедури дослідження, оголошення основних результатів (прийнято використовувати ілюстраційний матеріал: таблиці, графіки, ілюстрації тощо)
Висновки	Коротке та змістовне узагальнення основних результатів роботи, їх зіставлення з гіпотезою, накреслення подальших перспектив
Подяка	Подяка аудиторії за уважність до доповідача та зацікавленість роботою; подяка керівникам роботи та іншим особам які зробили значні внески у її розвиток
Дискусія	Запрошення до обговорення основних результатів роботи, відповіді на запитання

VI. Критерії оцінювання дипломної роботи на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

Екзаменаційна комісія при визначенні підсумкової оцінки дипломної роботи враховує змістовні аспекти роботи та якість захисту роботи.

При оцінюванні дипломної роботи беруть до уваги:

- вміння автора стисло, послідовно й чітко викласти сутність та результати дослідження;
- обґрунтованість мети дипломної роботи, логічність поставлених завдань і шляхи їх вирішення;
- відповідність розробки, аналізу, рішення проблеми кваліфікаційному рівню магістра;
- змістовність і цілісність структури дипломної роботи;
- інформативність заголовків і підрозділів щодо їхнього змісту, а також їх зв'язок з іншим текстом, логічний зв'язок між проблемою і розподілом дипломної роботи на розділи та підрозділи;
- оригінальність, правильна визначеність об'єкта і предмета дослідження;
- вміння знаходити і опрацьовувати наукову інформацію;
- використання сучасних методів обробки й аналізу інформації;

- надійність методів дослідження та достатність глибини дослідження;
- ґрунтовність отриманих теоретичних висновків, чіткість висновків і рекомендацій;
- практична цінність результатів дослідження й можливість їх практичного впровадження;
- наявність всіх необхідних структурних елементів у роботі та їх логічна послідовність;
- відповідність дипломної роботи встановленим вимогам;
- загальне оформлення дипломної роботи;
- здатність автора аргументовано захищати свої пропозиції, думки та погляди;
- загальний рівень підготовки автора та володіння культурою наукової комунікації.

Результати захисту дипломних робіт оцінюються з використанням Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) (за шкалою «А», «В», «С», «D», «Е», «FX», «F»); національної системи («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»); системи Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (100-бальна шкала). Особливості оцінювання різних форм дипломної роботи деталізуються підрозділами університету.

Зразок титульного аркуша

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет психології
Кафедра клінічної та реабілітаційної психології

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему:

«.....»

Виконала:
студентка групи.....
спеціальності.....
ПП.....

Керівник:

звання, посада керівника.....ПП

Рецензент:

звання, посада рецензента...ПП

Івано-Франківськ – 202_ р.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієнко В. І. Методичні рекомендації до написання дипломних робіт для студентів психологічних спеціальностей. Київ: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018.
2. Власюк Л. І. Організація та проведення психологічного дослідження: навчальний посібник для магістрантів. Вінниця: Видавництво ВНМУ, 2017.
3. Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях: Навчальний посібник. Київ: «ВД «Професіонал», 2007.
4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ ТА ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ.
<https://kztkp.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/78/2020/12/Polozhennia-pro-magisterski-roboty.pdf>

5. Моргун В.Ф., Москаленко Л.С. Кваліфікаційні наукові роботи з психології: курсова, бакалаврська, магістерська. Київ: Видавничій Дім «Слово». 2013.
6. Руда Н. Л., Кучманіч І. М., Мороз Р. А., Опанасенко Л. А., Шевченко В. В. Кваліфікаційні роботи з психології / за загальною редакцією Н.Л. Рудої. Миколаїв: «Іліон», 2019.
7. Слюсар Л. І., Сопівник І. В. Методичні рекомендації з написання магістерських робіт. Львів: Видавництво ЛНУ імені І. Франка, 2020.